

Numero 25 (2026)

KAUPUNKIA TODEKSI UNEKSIMASSA

Pääkirjoitus
ruukku.journal.fi

Valokuva @Sharon Stewart. Kuva Saghar Afzalnian ja Pompadó Marthan teoksesta esiintyy Marloeke van der Vlugtin ekspositi-
ossa.

KAUPUNKIA TODEKSI UNEKSIMASSA

Moniäänisyyden, dissonanssin ja kanssaolemisen tiloja

**MAIJU LOUKOLA, AINO HIRVOLA,
JAAKKO RUUSKA, PAUL TIENSUU JA
HENNA-RIIKKA HALONEN**

Miten kuvitella todeksi kaupunki, jossa asukkaiden toisiaan risteävät ja yhteensovittamattomat halut, toiveet ja intressit mahtuisivat samaan tilaan niin, että elintila riittäisi kaikille kaupunkia asuttaville ihmisille ja lukemattomille muunlajisille? Millaisia konkreettisia unelmia tällainen moniäänisen kanssaolemisen tila edellyttäisi ja millaisia näkymiä siitä on mahdollisesti jo nyt tavoitettavissa? Entä millaisia rajoitteita ja jännitteitä tällaiseen kaupunkitilaan kohdistuu?

Millaiset uneksunnat ja utooppiset visiot lävistävät kaupunkia, ja miten ne todentuvat? Millaisia esteitä ja haasteita kaupunkitilan omaksi tai oikeudenmukaiseksi kokemiseen ja tekemiseen kohdistuu? Millaisista seuduista, naapurustoista ja kulmakunnistakaupunki muodostuu? Miten elämään niissä voi vaikuttaa? Millaisia näkymättömiä ja sopimuksenvaraisia, ja toisaalta näkyviä, materiaalisessa muodossa ilmeneviä normeja, sääntöjä ja käytäntöjä kaupungissa risteilee, ja mistä ne tulevat?

Nämä kysymykset kehystävät käsillä olevan teemanumeron kolmeatoista ekspositiota. Numeron ekspositiot kokoavat yhteen moninaisen kokoelman erilaisissa kaupunkiympäristön poimuissa syntyneitä tapauksertomuksia, joista muodostuu kaupungin moninaisuutta valottava elävä ja kokemuksellinen kartasto. Tämä kartasto paljastaa kaupunkitilaa mahdollistavia ja rajaavia rakenteita sekä piirtää esiin kaupungin aistinvaraisena ja esteettisen kokemuksen välittämänä monikerroksisena maailmana, jossa erilaiset toimijat ja kokemuksen tavat risteävät. Se virittää lukijan taajuudelle, jolla kaupungin hajut, äänet, rytmit ja liikkeet tulevat uudella tavalla havaittaviksi.

Alex Arteaga patikoi merestä kohoavan betonibrutalismen elävään monumenttiin, Helsingin Hakaniemessä sijaitsevaan Merihakaan. Siellä hän tutkii sitä

äärimmäisen intiimiä kokemuksellista tapahtumaa, jossa tilan merkitykset ovat vasta saapuvillaan. Hänen havaintonsa syntyvät kehotietoisesta kävelemisestä ja kuuntelun intentionaalisuuteen keskittymällä. Ekspositiossa ”City as stream of sense. An exploration through aesthetic research practices” hän kehittää kuuntelemiseen pohjautuvaa tutkimuksellisen esseekirjoittamisen muotoa (aurally informed exploratory essay-writing).

Roxanne Kordan ja **Daniel Blanco Albertin** tutkimuksen maisemana on Birminghamin raunioitua teollisuusalue Digbeth. Teollisen vallankumouksen myötä syntynyt alue on viime vuosina muuttunut yhdeksi niistä lukuisista alueista, josta liiketoiminta pakenee. Todistaen ja osallistuen, sekä fiktionalisoimalla havaintojaan totuuspohjaisiksi kertomuksiksi, Roxanne Korda sanoitti ja Daniel Blanco Albert sävelsi oopperan [SHUT], joka tarkastelee Digbethin aluetta konkurssin kohdanneiden kokemuksellisenä maisemana. Ekspositiossaan ”[SHUT] for business: Performing transience in a bankrupt city” he esittelevät tuon hankkeen, jossa osallistavuus ja immersivisyys muodostuu ennen kaikkea viiteryhmän subjektiivisia kokemuksia kuunnellen.

Vincent Roumagnac tarkastelee ”Third-Ikebana” -ekspositiossaan kaupunkitilaa esteettisesti Ikebanan menetelmin, kasveja keräämällä ja järjestelemällä. Menetelmä johdattaa hänet kolmansiin maisemiin, kaupunkitilan esteettistä järjestystä ohjaavien periaatteiden katveeseen jääneisiin kulmauksiin. Näistä paikoista hän kerää kasveja ja järjestelee niitä Japanissa myöhäisellä Edo-kaudella kehitetyn Ikebana-tradition Shōka-tyylin mukaisesti. Asetelmista avautuu näkymä kaupungin huomaamattomiin tuntumiin ja syviin ajallisiin kerrostumiin.

Adesola Akinleye havainnoi kaupunkia elävänä ja hengittävänä organismina ekspositiossaan ”City Dances: What the City Reveals Using Dance as a Method”. Kaupunki ei näyttäydy hänelle ennalta annettuna järjestyksena, vaan muuttuvana ympäristönä, jossa erilaiset yhteensovittamattomat voimat vaikuttavat. Tanssi on Akinleyelle menetelmä olla ja muodostaa jatkuvasti muuntuvaa, vuorovaikutteista yhteyttä kaupunkitilaan. Tanssipohjaisen tiedonmuodostuksen keinoin esiin nousee kaupungissa risteävien aistinvaraisten, poliittisten, paikkasidonnaisten ja fyysisten elementtien välinen jatkuva yhteispeli. Kaupunki ei näyttäydy vain erilaisten inhimillisten toimintojen taustana vaan aktiivisena kanssaosallistujana.

Denise Zieglerin ekspositiossa ”Picking Flowers in the City” kaupunki on liikkeen, värien, äänten, ajallisuuksien, toiston, uneksunnan ja vaihdon kerrostuva ja moniaistinen tila. Zieglerin liikkuvaa kuvaa ja ääntä yhdistävissä teoksellisissa koosteissa paljastuu taiteellisen tutkimuksen praktiikka, joka suuntaa huomioon sattumanvaraisia, arkisia ja ohikiitäviä hetkellisyyksiä, joita taiteilijatutkijan valppaaksi viritetty huomiohaavi poimii kaupunkitilaa halkoessaan. Ziegler luo taiteellisen tutkimuksen menetelmää, jossa hän tutkii kaupungin kanssa. Tässä asetelmassa taiteilijan oma kehollinen suhde ja kaupunkitila muodostuvat moninaiseksi havaintoverkostoksi, josta Ziegler on koostanut ajassa ja tilassa

väreileviä, myyttiseen Chimera-petoon rinnastuvia pysäytyskuvia, joilla on eripariset pää, ruumis ja häntä.

Zoë Sadokierskin and **Sarah Jane Jonesin** ekspositio ”Wayshowing, wayfinding ja waysharing: Designing multispecies encounters in urban landscapes” lähestyy kaupunkia ihmisen ja muunlajisten rinnakkaiselon tilana kahden Sydneyssä toteutetun kaupunkisuunnistusprojektin kautta. ”Type Trails” -projektissa kaupunkiin kätkeytyviä kulkureittejä paljastetaan visualisoimalla kolme erilaista muistinvaraista etenemislinjaa. Projekteista toinen, ”Nearby Nature”, johdattaa osallistujat opastetuille kävelyretkille, joissa erityisin harjoittein ja huomiomenetelmin pyritään vahvistamaan herkistymistä kaupunkia asuttaville muunlajisille kanssaeläjille, niin kasveille kuin muille elollisille. Havaintoja kirjataan ylös ja niitä tarinallistetaan kävelysten yhteydessä.

Tero Heikkinen uneksii ekspositiossa ”Rakeinen Utopia – Tutkimusta sähköpotkulaudalla” vihreästä puutarhakaupunkiutopiasta viilettämällä kaupunkia ristiin rastiin sähköpotkulaudalla. Vahvasti kokemuksellisella, liikkuvalla menetelmällä hahmottuu eri ajoreiteistä muodostuva fragmentaarinen kaupunkikartasto, jossa välillä verkkainen, välillä ojaan kapsahtava matkanteko keveällä kaksipyöräisellä välineellä avaa puutarhakaupunkia koettavaksi nopeasti vaihtuvien moniaististen havaintojen rykelminä, utooppisten tiivistymien häivähdyksinä. Liikkumiseen pohjaava tutkimusote, jossa huomioiduksi tulee myös sähköpotkulautailuun liittyvä teknologia, antaa ajateltavaksi taiteen kokeellisten menetelmien miltei rajattomat mahdollisuudet lähestyä tutkimuksen tekemistä välineen ehdoilla. Se mitä ja miten tutkimuksen keskeinen väline – tässä tapauksessa potkulauta – rajaa ja mahdollistaa, ja miten yllättää sananmukaisesti täysin puun takaa, näyttäyty ekspositiossa varsin konkreettisesti – siinä tuoksahtaa metsä tässä, tuore vasta valettu asfaltti tuossa.

Heidi Hänninen pohtii ekspositiossaan ”KAS! – Monimuotoisempaa kaupunkitilaa maalaamassa” yhteisötaiteen kehyksessä toteutettuja seinämaalauksia kaupunkiaktivistisena taiteen interventioina, jotka osaltaan vahvistavat sosiaalisesti kestävämpää ja moniäänistä kaupunkitilaa, ja joita samanaikaisesti voidaan tarkastella monumentaalisina julkisina taideteoksina. Eksposition keskiössä on ”Taking Some Space” -teoskokonaisuus, jonka Hänninen yhdessä paikallisten asukkaiden muodostaman Kontula Art School (KAS!) -yhteisötaidekollektiivin kanssa maalasi Kontulan ostoskeskuksen lähellä sijaitsevaan alikulkutunneliin loppukesällä 2024. Teoksen toteuttaminen itsessään muodosti näille kontulalaisille tavan ottaa omaa asuintilaansa haltuun ja määritellä sen luonnetta.

Pilvi Porkola tuo ”Neuvotteluja tilasta – Esitys utooppisena prosessina kaupunkitilassa” -ekspositiossa käsittelyyn taiteellisen projektinsa ”Sohva – keskusteluja utopioista osana taiteilijapedagogista tutkimusta”. Hän kehystää harjoittamansa utooppisen praktiikan taiteen sosiaalisen käänteen, utooppisen pedagogiikan ja taiteilijapedagogiikan viitekehyksiin. Neljään eri paikkaan eri puolilla

Helsinkiä keväällä 2024 sijoittuneissa sohvakeskusteluissa Porkola käy kutsu- miensa vieraiden kanssa dialogia kaupunkitilan käytöstä ja utopistisesta ajatte- lusta. Samalla keskustelu performanssina haastaa käsityksiä kaupunkitilan nor- maalista käytöstä.

Ekspositiiossaan ”The Tunnel as Urban Care-scape” **Marloeke van der Vlugt** tarkastelee amsterdAMILAISTA jalankulkutunnelia pitkäjänteisen paikkasidonnai- sen työskentelyn kautta. Kolmen kokeellisen työskentelyjakson myötä hänen ke- hittämiensä ”kosketusmetodi” tuo esiin tilan piilossa olevia urbaanin polyfonian kerroksia ja rytmejä sekä tekijän muuttuvan suhteen tähän paikkaan ja sen moni- naisuuteen inhimillisiin ja ei-inhimillisiin elementteihin ja aistisiin suhteisiin. Yhtäältä teoskokonaisuus osoittaa pienten eleiden ja kohtaamisten merkityksen yhteyk- sien rakentajina ja hoivan ja huolenpidon muotoina; toisaalta sen sisältämä itse- reflektio tuo hienovaraisesti mutta rehellisesti esiin kohtaamisiin liittyviä ristiriitai- sia tunteita – uteliaisuudesta, herkistymisestä ja ihmettelystä aina ahdistukseen, pelkoon ja hämmennykseen.

Ekspositiiossaan ”A Head Massage Tool or a Crowbar? Toolbox for the Reflec- tion of Art in Public Spaces” **Renée Van Oploo** tarkastelee omaperäisellä tavalla julkiseen taiteeseen liittyviä vastuita, osallistumista sekä taiteen demokratisoimi- sen vaikutuksia. Van Oploon ideoima ja kokoama ”työkalupakki” tarjoaa samaan aikaan leikkisän ja oivaltavan lähestymistavan arvioida sekä taiteilijan tavoitteita että teoksen vaikuttavuutta. Van Oploo ei kaihda asettaa omia teoksiaan ja luo- misprosessejaan tämän arvioinnin kohteeksi. Ekspositiio sisältää vahvaa itse- reflektiota ja tuo esiin arvokkaita oivalluksia taiteen tekemisen käytännöistä.

Hanna Vahvaselän ”Uuden aaton katu” -ekspositiio pohjautuu Vahvaselän ja Markus Jalosen yhteistyöhön. Vahvaselän käsittelyssä ekspositiion keskeisenä ai- neistona oleva Jalosen teos kytkeytyy osaksi laajempaa keskustelua taiteesta, kaupunkitilasta ja vammaisuuden kokemuksesta. Avautuu intiimejä näkymiä kau- punkitilaan, jossa yksityinen ja yhteinen, haavoittuva ja jaettu asettuvat vuoropu- heluun. Ekspositiio tekee näkyväksi, miten esteettömyys, turvallisuus ja osallisuus kietoutuvat yhteen sekä arjessa että julkisessa tilassa, tuoden esiin kokemuksia normatiivisen hahmottamisen reunoilta. Se kutsuu pohtimaan, millaisia tiloja kau- punki voi tarjota, kun moninaisuus tunnustetaan ja sille annetaan tilaa tulla näky- väksi. Samalla se korostaa taiteen eettistä ulottuvuutta: jakamista, vastuuta ja yh- teyden rakentamista.

Annette Arlanderin ekspositiio ”Citizen Pine” haastaa ajattelutapoja kansalai- suudesta ja ihmisen suhteesta muuhun luontoon. Se avaa uusia näkökulmia kan- salaisuuden käsitteeseen, laajentaen sen koskemaan myös ei-inhimillisiä toimi- joita, kuten puita. Ekspositiio rakentuu kirjoittajan mäntyjen kanssa käymien kes- kustelujen varaan, esittäen provokatiivisen kysymyksen: ”Mitä jos pitäisimme mäntyjä kansalaisina, kaupunkilaisina?”. Kirjoittajan lähestymistapa on taiteelli- sen ja spekulatiivisen tutkimuksen yhdistelmä, jossa korostuvat oleminen,

kuunteleminen ja keskustelu, ja se osoittaa, että taiteellinen tutkimus voi tarjota merkittäviä panoksia ajankohtaisiin keskusteluihin luonnon oikeuksista ja ekologisesta kansalaisuudesta.

Edellä kuvattujen ekspositioiden lisäksi numerossa on mukana kaksi kontribuutiota osiossa **Puheenvuorot (Voices): Niran Baibulat** on laatinut ekspositio-muotoisen variaation väitöstutkimuksensa ”Kävellen kuvailtu, kävellen koettu” tarkastustilaisuuden avausluennosta (lectio praecursoria). Tarkastustilaisuus oli Kuvataideakatemiassa Helsingissä 7. kesäkuuta 2025. **Esa Kirkkopellon** puheenvuoro ”Toisin sanoen: taiteenteon ja taiteellisen tutkimuksen yhteisestä etiikasta” pohjautuu hänen Sibelius-Akatemian tutkuspäivillä 24.3.2025 pitämäänsä kut-supuheeseen. Kirkkopelto pohtii taiteen ja tutkimuksen välistä eettistä suhdetta erityisesti taiteellisen tutkimuksen haasteiden kannalta. Kumpikin puheenvuoro on suomenkielinen.

Teemanumero alleviivaa taiteen menetelmien ja taiteellisen tutkimuksen roolia siinä, miten kaupunki ja kaupunkitila käsitetään avoimena ja muuttavana, asukkaitensa haluja, tarpeita ja kiinnostuksen kohteita kanavoivana paikkana ja tilana. Ekspositioissa kehitetyt ajattelumallit ja tekemisen tavat vahvistavat niin ihmisten kuin muunlajisten osallistumisen mahdollisuuksia kaupunkiinsa, omaan elinympäristöönsä. Taiteellisissa interventioissa syntyvä ymmärrys kaupungin kaikenkarvaisten asukkaiden keskinäisestä kanssatoimijuudesta avaa uusia näkökulmia kaupunkitilan käyttöön, suojeluun ja vaalimiseen, sekä tuo esiin uusia potentiaaleja ja vaihtoehtoisia järjestyksiä.

Kaupunki ei ole yksi ja pysyvä tila vaan alati muuttuva ja moninainen. Se on omaleimaisia kaupunginosia ja geneerisiä ketjuliikkeitä, ala- ja korkeakulttuureja, maisemia ja markkinatilaa, paikkaan kiinnittymistä ja läpivirtausta. Vapauksia, vastuita, vaihtoehtoja, viilettämistä, viipyilyä, viittauksia. Numeron ekspositioista piirtyy esiin kiinnostava joukko tämän päivän urbaania ympäristöä ja kaupunkielämää koskevia kysymyksiä kaupunkiluonnon oikeuksista, ekologisesta kansalaisuudesta ja siitä kenelle kaupunkitila kuuluu. Ekspositiot ehdottavat tuoreita näkökulmia pohtia millä ja kenen ehdoin kaupunkitila toteutuu. Odotukset, tarpeet ja unelmat eivät usein likikään vastaa oletuksia tai keskiarvoja. Taiteellisen ajattelun kautta sekä kaupungin katveet että sen paraatipaikat kytkeytyvät uudella tavalla yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Useassa ekspositiossa kaupunki esiintyy kanssatoimijana, joka osaltaan luo olosuhteita taiteellistutkimukselliselle toiminnalle. Näihin olosuhteisiin vaikuttavat myös muunlajiset kaupungin asukkaat, kuten kukat, puut ja linnut. Käsitteelliset ja toiminnalliset kehykset asettuvatkin aina tilanne- ja paikkasidonnaisesti ja viitoittavat kohti erityisiä huomiopisteitä. Materiaalisuudessaan kaupunki antaa mittaa ja skaalaa asioiden tarkasteluun ja nostaa ruumiillisen ja ajallisen kokemuksen vahvasti esiin.

Kaupunki ei milloinkaan ole tyhjä kangas, vaan lukemattomien sosiaalisten, kulttuuristen, poliittisten, inhimillisten ja ei-inhimillisten säikeiden läpäisemä tila ja tilanne. Numerossa esiteltävät taiteellisen tutkimuksen menetelmät osoittavat, ettei kaupunkitilan toiseksi uneksuminen ole ainoastaan urbaanin kuvitteellinen dimensio, vaan aidosti myös performatiivista, toimintaa liikkeeseen sysäävää ja uusia aistisen tiloja synnyttävää ajattelua. Kaupunki taipuu ja kääntyy uneksunnasta kimpoavassa toiminnassa uusiin asentoihin ja tarjoaa unikuville tunteita.

Kaupunkitila on kaupunkilaisten kokoontumisen tilaa. Kuten ekspositioissa osoitetaan, se on kaupunkilaistoiminnan – moninaisten aktiviteettien ja aktivismin – tilaa. Kaupunki on kaupunkilaistensa hallussa siitäkin huolimatta, että sen toimintaa ja prosesseja hallinnoidaan, säädellään, valvotaan ja suojataan. Toisinaan aiheutuu syviä ristiriitoja ja konflikteja, toisinaan mahdollistuu ja tulee tuetuksi yhteiselo ja -toiminta. Säännöt ja normit ovat, siinä missä kaupunkitilan fyysiset ja arkkitehtoniset komponentitkin, huojuvia ja muuttuvia. Niitä puretaan ja uusia pystytetään tilalle. Ne rapautuvat ajan myötä, ja niitä korjataan ja uudistetaan. Kaupunkitilan ja erilaisten kaupunkitilanteiden rakentumista ja vakiintumista onkin syytä jatkuvasti kysyä, sillä ne ovat tilallisten ja käsitteellisten käytäntöjen tulemia ja siten neuvottelunvaraisia ja muokattavissa. Varmaa on ainoastaan se, että kaupunki ei tule koskaan valmiiksi vaan aina on mahdollista uneksua se toisin, ja toiseksi.

RUUKUN teemanumero **KAUPUNKIA TODEKSI UNEKSIMASSA – MONIÄÄNISYYDEN, DISSONANSSIN, KANSSAOLEMISEN TILOJA** on toimitettu osana taiteellista tutkimusta, oikeustiedettä ja kaupunkisuunnittelun tutkimusta yhdistävää tutkimushanketta **Kaupunki sääntöjen ja uneksunnan tilana** (Koneen säätiö 2021–2025). Numeron kirjoittajakutsu julkistettiin hankkeen järjestämän kansainvälisen taidetutkimustapahtuman ”City is sound, city is quicksand” yhteydessä Hietsun Paviljongissa, kaupungin kauneimman uimarannan kainalossa heleänä toukokuuisena iltapäivänä 2024. Teemanumeron toimittajat ovat **Maiju Loukola, Aino Hirvola, Jaakko Ruuska, Paul Tiensuu ja Henna-Riikka Halonen.**

25.4.2026

RUUKKU – Studies in Artistic Research. Julkaisija: Taideyliopisto, Aalto-yliopisto, Lapin Yliopisto. www.ruukku.journal.fi

Tekijänoikeus ja lisenssi: Tekijänoikeus pysyy tekijällä. Julkaisija soveltaa numerosta 15 eteenpäin Creative Commons -lisenssilauseketta: Kaikki tämän kausijulkaisun sisältö, pois-sulkien yksittäiset logot, kuvat, ääni- ja videotiedostot ja muut taiteelliset tuotannot on lisen-soitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssin alle.